

Txamarretxe

Kale etxeak

SUKIA AGIRRE familia

TXAMARRETXE kale etxea da, Goikokalekoa. 1933an ezkondu ziren Pedro Mari Sukia, *Auntxita* baserrikoa, eta Joxepa Agirre Ataungo *Amuñaingoa*. Ezkondu zirenean *Txapeletxen* jarri ziren bizitzen, gero Amezketa ere joan ziren eta urte batzuetan bizi izan ziren han, eta azkenik *Txamarretxera* etorri ziren. Sei seme-alaba izan zituzten: Eugenio, Jexux, Maritxu, Luxita, Pepita eta Joxe.

1966an ezkondu ziren Jexux Sukia, semea, eta Miren Arruabarrena, *Koai* baserrikoa. Amasan otordua egin eta gero Iruñea, Valentzia eta Benidorrera egin zuten ezkontza-bidaia.

Txamarretxen maizter bizi izan ziren, baina gero etxearen jabe egin ziren 1956an. Jexux Sukia bera mendian jaio zen, Enerion, 1935ean. Familiako hirugarrena zen, eta amari eta berari laguntzen, txabola hartan bizi zen Matias Garmendia, *Aistrangone* baserriko artzaina, aritu zen. Txabola berean bizi ziren artzainek harreman handia zuten. Jexuxek dioenez, Matias Garmendiaren seme gazteena, Alejandro, Sevillara joan zen bizitzera, baina 1952ko udan, handik etorri eta mando gainean eraman zuen berriz Eneriora aita, eta han egun ederra pasatu zuten, elkarrekin hainbeste urte egindako artzainek.

Aita Pedro Marik, gaztetatik lan egiten omen zuen bai Donostian eta baita Fabrika Handian ere, baina bere etxean, *Auntxitan*, artzain omen ziren eta ardiak zituztenez, presionatu egin omen zuten artzain lanetan hasteko.

Bolada horretan ezagutu omen zuen bere emaztea izango zen Joxepa eta horrela ekin omen zioten artzantzari.

Bitarte horretan, *Aistrangoneko* Matiasak artaldea saldu beharra omen zeukan, eta esan omen zion, txabola berean bi artzain-familia beti ondo konpontzea ez zela erraza, eta berari eskaini omen zion artaldea, "dirurik gabe", gero ordaintzekotan, eta gero ordaindu omen zion, lan eginez.

Familiak artzantzatik ateratzen zuen bizimodua. Eta laurhun bat buruko artaldea zuten. Horrez gain, *Guardetxen* taberna moduko bat jarri eta han jana eta edaria emanez ateratzen omen zuten bizimodua. Eskolara gutxi eta tarteka joaten omen ziren.

Artzainen bizimoduan bi aro daude: uda eta negua.

Etxearen arrastoa idatzietan

Jose Garmendia Arruabarrena apaizak dioenez, Iztueta bere jaioterrira erretiratu zen, ia 74 urterekin. Bere azken urteetan umeei irakasten die dantzan *Iztueta-enea* edo *Kanpandegui* etxe aurrean. Aralar mendira joateko hasten den bidexkan, Txamarretxeko plaza txikian.

Jose Garmendiak dioenez *Iztueta-enea* edo *Kapagindegi* ondoan zamarra eta txapel-industriak ziren, eta hauek, garai hartan Industrialdea osatzen zuten etxeek, gaur egun ere, *Txapeletxe* eta *Zamarretxe* dituzte izenak.

Udako kontuak

Apirilean igotzen ziren larreetara, Enerion zuten txabola, eta familia osoa egoten zen han ekainetik urriaren amaierara arte.

Janaria behorrekin igotzen zuten, astean behin edo bitan.

Larrea Olasaon zuten. Eta artaldearentzako ura Maiztin eta Iruerrek zuten. Beraientzako edateko ura Guardetxe zaharretik ekartzen zuten, ordubete-ko bidea eginez, egunean bi aldiz.

Gazta egiten zuten (maiatzetik uztaileira). Egunean zortzi-hamar gazta egiten zituzten. Hasieran Ordizian saltzen zituzten ferian, baina gerora, tratoa eginez saltzen zituzten. Urte batean mila kilo jaitsi zituzten Lizarrustira.

Pedro Marik, aitak, egiten zuen haria, sokak, gal-tzerdiak...

Arkumeak Hondarribira eramaten zituzten saltzera. Baratza ere bazuten hiru lekutan, eta bertan patata, porru, letxua egiten zuten.

Udako egun bateko martxa horrelakoa izaten zen. Egunsentian jaiki eta txakurrak bidaltzen zituzten ardiak ekartzera. Artaldeak ezagutzen zuen txakurra. Bitarte horretan kafea egin eta ardiak jetzi eta gatzagia ematen zioten esnari. Ordu erdi barru gazta egiten hasten ziren, malatxarekin nahastu eta mamia bajatzen utziz eta ondoren, moldean sartu eta pisua jarri ondoren gauera arte uzten zuten. Unerik gogorrenak udaberrian izaten ziren eta gozoenak udazkenean.

Beste artzain batzuekin elkartzen ziren mezetan eta ilea mozteko, baina ez zuten jolas jakinik elkarren artean. Hala ere, bazen festa bat, abuztu bukaeran, San Mielen.

Gaixotu ezker "Tintura yodo" eta aspirina batzuk izaten zituzten.

Neguko kontuak

Menditik San Martinak pasata jaisten ziren. Neguan Ernialden eta Urnietan izaten ziren, *Muñoandiet*a eta *Galartza* baserrietan eta Hondarribian *Ipistinenean*. Kaminotik joaten ziren eta egun osoko bidea zuten. Oso harrera ona egiten zieten. Arkumeak urtarril erdi aldera jaiotzen hasten ziren, eta esnea Irunen saltzen zuten, plazan. Arkumeak, berriz, etxetik, Monterori saltzen zizkioten.

Negua gogorra izaten dela esan ohi da, baina Jexux gaztea zela, eta, dioenagatik, oso ondo pasatzen zuten.

Informazio emailea: Jexus Sukia

SUKIA ARRUABARRENA familia

Miren (ama), Xabier, Jexus (aita) eta Eneko.

SUKIA AGIRRE familia

Baixte Arruabarrena, Luxita, Mari Karmen Iraola, Eugenio, Andoni Arruabarrena, Uxo Uribe, Pepita, Periko Zeberio, Maritxu, Jexus, Miren Arruabarrena / Joxe eta Isabel Etxeberria.